

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р БЛАГОМИР КИРИЛОВ ПАПАЗОВ

на дисертационен труд на тема:

„Изобразяване на натюрморт посредством графична рисунка от ученици в прогимназиален етап”

за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР”

на **Петя Георгиева Узунова**

докторант редовна форма на обучение

по: научна област 1. Педагогически науки,

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...,

научна специалност 05.07.03. Методика на обучението по

изобразително изкуство

АМТИИ – Пловдив, Факултет „Изобразителни изкуства“ катедра „Изящни изкуства”

I. Данни за дисертанта:

Петя Георгиева Узунова е родена на 10 март 1988 година в гр. Панагюрище. Учи в СХУИИ „Цанко Лавренов“, гр. Пловдив – специалност стенопис. Завършва висше образование в АМТИИ, специалност „Педагогика на обучението по изобразително изкуство“, след това и магистърска степен със специализация „Графика“. Между 2012 и 2016 г. работи с деца от 3 до 6 годишна възраст по метода на Мария Монтесори в детска къща „Вален Монтесори“ – гр. Пловдив. От 2016 г. работи като графичен дизайнер в „Яна – АД” – гр. Панагюрище.

Петя Узунова има участия в научни форуми и конференции. От 2011 г. активно се изявява в сферата на изобразителните изкуства с участия в регионални и национални изложби, проекти и други изяви.

II. Данни за докторантурата:

Представените от Петя Узунова материали, свързани със защитата на дисертационния труд, са в съответствие с условията и реда, установени в ЗВО (Глава V), Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и с вътрешния Правилник на АМТИИ – Пловдив.

По-важните документирани процедури са:

- Зачисляване на Петя Георгиева Узунова за докторант редовно обучение със заповед № РД-27-062/01.11.2013 г. Изпълнени са всички изисквания, отчетени са всички дейности и са положени всички изпити по

индивидуалния учебен план на докторанта, одобрен и приет от обучаващото звено – катедра „Приложни изкуства” на ФИИ към АМТИИ.

- Съгласно заповед на Ректора № РД-27-105/07.12.2016 г. Петя Георгиева Узунова е отчислена, с право на защита на дисертационен труд.

- Съгласно Протокол № 49/10.07.2018 г. от катедрено заседание на Катедра „Изящни изкуства” Петя Узунова полага успешна вътрешна защита и е допусната на официална външна защита.

Заявявам, че предвид така изложените факти за хода на докторантурата, за подготовката и обсъждането на дисертационния труд на Петя Георгиева Узунова, **не намирам** допуснати нарушения в процедурата.

III. Данни за дисертацията и автореферата:

Дисертационният труд на Петя Узунова съдържа 234 страници, като се състои от увод, три глави, изводи, заключение и използвана литература. Приложенията са 5 на брой с общ обем от 79 страници.

Използваната и цитирана литература обхваща 127 литературни източници (125 бр. на кирилица и 2 бр. на латиница) и 15 интернет сайта. Включени са 15 броя таблици и 24 диаграми.

В **увода** на дисертацията си Петя Узунова обосновава необходимостта от обогатяване на учебното съдържание и художествено-практическата дейност с графични техники и материали, поради по-слабото място, което заемат в процеса на обучение. Мотивирана е убедително актуалността на проблема в контекста на съвременното обучение по изобразително изкуство в прогимназиалният училищен етап.

В първа глава **„Теоретична постановка на проблема“**, с обем 75 страници, се разглежда участието на натюрморта в контекста на изобразителното изкуство, исторически аспекти за този жанр, мястото на натюрморта в обучението, използваните материали и техники. Обръща се внимание на мястото на натюрморта в графичното изкуство. Петя Узунова разглежда използването на методите на обучение разказ, беседа, различните видове демонстрация (демонстрация на изобразителна техника, демонстрация на изобразителни похвати, демонстрация на начини на работа с материали, инструменти и пособия, провокиращи демонстрации, проблемно-игровата демонстрация), тестово-проблемният метод, корекцията и конференса. Специално внимание се обръща на т. нар. „групова динамична демонстрация с графични материали и техники“.

Втора глава **„Постановка и провеждане на изследването“** е с обем от 56 страници. В нея авторката формулира идеята за развитието на знанията и изобразителните умения на учениците за обемно изграждане на натюрморт от натура. Посочва се основната цел на дисертационния труд – *изработване и апробиране на педагогически модел на обучение на учениците от прогимназиален етап, чрез който те да овладеят знания и умения за*

изобразяване на натюрморт в графична рисунка. Визира се обектът и предметът на изследването, както и обвързаните с целта задачи. Ясно е формулирана и хипотезата на изследването, а именно, *че създаването и апробирането на специално разработен експериментален модел на обучение, включващ конкретни учебни задачи и методически похвати за овладяване на обемно-пространствения принцип на изграждане, посредством употребата на графични техники и материали, би довело до повишаване на знанията и уменията на учениците за рисуване на натюрморт в рисунка.* Посочват се и използваните методи на изследване в експерименталната част на дисертационния труд.

Като положителен момент от разработената методика на изследването във втора глава може да се фиксират използваните от Петя Узунова т. нар. „частни критерии“, отнасящи се конкретно за техниките на работа с молив, темпера, туш, перо и лави.

В трета глава (обхващаща 57 страници) **„Отчитане на данните и анализ на резултатите от дидактическият експеримент“** се обобщава постигнатото от заложената цел и съответните задачи на дисертационния труд. Авторката подчертава реалното позитивното въздействие на груповата динамична демонстрация с графични материали и техники върху надграждането на изобразителни умения на учениците. В експерименталната група, където е приложено груповото динамично експериментиране с графични материали и техники се постигат по-високи средни оценки от тези на контролната група, която е обучавана по традиционния модел на обучение. Учениците от експерименталната група, обучавани чрез разработеният експериментален модел регистрират по-високи средни резултати от учениците в контролната група, което е показател за по-високото равнище на изобразителните им умения.

От анализа на резултатите от дидактическият експеримент се потвърждава работната хипотеза, че ако се приложи експериментален модел на обучение, включващ учебни задачи и методически похвати, насочени към овладяване на графични материали и техники, ще се подобрят осезателно изобразителните умения на учениците. Високите резултати при рисунките на експерименталната група са реализирани благодарение на изградените изобразителни умения, свързани с обемно-пространствено изграждане на натюрморт чрез моливна рисунка.

Представеният автореферат, с обем от 64 страници, коректно отразява съдържанието, експерименталната изследователска работа, изводите и заключенията на дисертационния труд. От направеният обстоен преглед по съдържанието на дисертацията и автореферата мога да обобщя, че **трудът на Петя Георгиева Узунова е оригинален и е в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в АМТИИ – Пловдив.**

IV. Научни приноси:

Представеният дисертационен труд на тема „Изобразяване на натюрморт посредством графична рисунка от ученици в прогимназиален етап” за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на Петя Георгиева Узунова е финализиран успешно.

1. Дисертационният труд разкрива важна сфера от проблемите на съвременното обучение в прогимназиалния етап по изобразително изкуство. От извършените проучвания и експерименти се доказват убедително целта и задачите на експерименталното изследване, с което се разкрива една слабо проучена ниша в областта на художественото образование и естетическото възпитание.

2. Създаден и апробиран е методически модел за обучение по изобразително изкуство, доказващ обогатяването на знанията и развитието на уменията на учениците от прогимназиален етап за изобразяване на натюрморт, чрез прилагане на групова динамична демонстрация с графични материали и техники.

3. Разработени са критерии и показатели, специфични за анализ и оценка на ученически творби за изобразителния жанр - натюрморт, реализирани чрез разнообразни графични материали и техники.

4. Теоретичните и методически изводи от дисертационния труд са приложими в практиката на художниците-педагози в съвременното художествено образование. Разработеният модел спомага за усъвършенстване на методическите дейности и на учителите по изобразително изкуство в общообразователните и художествени училища.

5. С настоящия труд се обогатява наличната научна и практико-приложна литература в областта на прогимназиалното обучение по дисциплината „Изобразително изкуство“. Дисертационният труд убедително допълва информационната банка от изследвания в областта на методите на преподаване по изобразително изкуство в съвременното образование.

Като забележка визирам необходимостта от участие в увода (стр. 4–6) на *целта и задачите на дисертационния труд*, както *обекта и предмета на изследването*.

Препоръчвам в следващи изследвания по проблематиката авторката да обхване не само т. нар. „общи“ критерии, където се отчитат композиция, конструкция, обем и пространство, а участието и на критерият „художествена изразителност“ със съответните показатели.

V. Публикации и участия в научни форуми:

Петя Георгиева Узунова има необходимия брой публикации по темата на дисертационния си труд:

1. Узунова, П. Натюрмортът в обучението по изобразително изкуство. В: Пролетни научни четения. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски”, 2014, с. 84 – 89.
2. Узунова, П. Историческо зараждане и развитие на натюрморта в изобразителното изкуство. В: Пролетни научни четения. „Макрос”, 2016, с. 172 – 180.
3. Узунова, П. Познаване и използване на графичните техники и материали за изобразяване на натюрморт от ученици в шести клас В: Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство. Годишник. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски”, 2016, с. 137 – 144.

VI. Заключение:

След запознаване с представеният от **Петя Георгиева Узунова** дисертационен труд на тема **„Изобразяване на натюрморт посредством графична рисунка от ученици в прогимназиален етап”**, автореферата и публикациите, както и извършеният от мен анализ върху значимостта на съдържащите се в тях научни приноси, намирам за основателно да дам своята **обща положителна оценка**. Считаю, че представеният за рецензиране дисертационен труд **отговаря на изискванията на Закона за РАСРБ**.

В заключение, **предлагам на Петя Георгиева Узунова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”** по научната специалност 05.07.03. Методика на обучението по изобразително изкуство, в научна област 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... .

Препоръчам на уважаемото Научно жури да **изготви Доклад-предложение до Факултетния съвет на ФИИ за присъждане на научната степен „доктор” на Петя Георгиева Узунова**

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Благомир Папазов)

10.09.2018 г.
гр. Шумен